

VESTITORUL

ORGAN AL EPARHIEI ROMÂNE UNITE DE ORADEA ȘI REVISTĂ DE CULTURĂ RELIGIOASĂ

Redacția și Administrația:
Oradea,
Parcul Ștefan cel Mare No. 8.

Apare la 1 și la 15 a fiecărui luni.

Abonament:

Exemplarul . . . . . 5 Lei.
Pe un an . . . . . 200 Lei.

PARTEA NEOFICIALĂ.

Nostalgia neamurilor.

— La a 6-a aniversare a încoronării Papii dela Roma —

Lumea catolică are azi o mare zi de bucurie, căci azi serbează a 6-a aniversare dela încoronarea Părintelui universal al omenirii, Papa Piu XI. Provedința lui Dumnezeu l'a ales pe dânsul, ca în aceste zile de grele încercări pentru neamurile pământești, să reprezinte cu atâta demnitate paternitatea lui D-zeu aici pe pământ. De pe înălțimea Catedrei Sf. Petru El își ține mereu așintiți ochii asupra fiilor săi împrăștiați pe toată întinderea pământului; vede lipsurile lor, vede suferințele lor: aude glasul lor cu care cer ajutor și El de 6 ani cu o înțelepciune ce desfidă gloria celor mai mari înaintași ai săi îi cârmuește pe toți după nevoile lor: pe aceștia-i încurajează, pe ceia-i mângâie, ici dă ajutor grabnic; pretutindenea ocrotește, îndrumă, propovăduiește adevărul, cimentează unitatea catolică, apără curățenia credinței, susține curajul celor ce luptă pentru credință în Mexicul nenorocit, unde s'a deslănșuit una din cele mai cumplite perzecuții, din câte cunoaște Biserica lui Xtos atât de bogată în lupte și în glorioși martiri.

De numele actualului Papă se leagă cele mai mișcătoare opere: misionarii, cari părăsind toate bucuriile pământului patriei lor, abdicând și de viața lor, poartă lumina evangheliei printre păgânii din țările cele mai întunecate, — au făcut la îndemnul Sf. Părinte în 1924 o expoziție din obiectele de artă, din uneltele întrebuințate de popoarele pe cari le păstoresc; expoziția-și pune sub ochi obiceiurile, preocupările, starea de cultură a tuturor neamurilor de pe fața pământului și arată totodată univerezalitatea Bisericii catolice. Singur această Biserică este, în care se împlinește adevărat porunca Mântuitorului: „Mergând învățați toate neamurile.“ Ea a pătruns, și cu un zăl neînfricat ce numai iubirea lui D-zeu îl poate însuflă, străbate tot mai mult în deșerturile coapte de soarele dogo-

ritor al Africei, în pădurile vergine ale Americii, în stepele și în văgăunile munților cărunți de zăpada vecinică ale Aziei, în ostroavele Australiei. Ea a aprins și poartă singură lumina Evangheliei la îndieni, la chinezi, japonezi, la negri, la papuaji, la arabi.

În același an o imensă împărăție căzută din cauza bolșevizmului în cea mai neagră mizerie își vedea populațiunea decimată de o foamete și Sf. Părinte neuitându-se la aceea, că victimele ce lege au, organizează expediții de salvare compuse din soldații cei mai viteji ai lui Xtos, din iesuși și 22 luni hrănește zilnic 160.000 copii zmulgându-i din gura celei mai hidoase morfi, a foametei.

În anul 1925 promulgă jubileul pentru Biserica întreagă și dat îi este să vadă, cum ploauă din cerurile deschise cele mai alese daruri, ce avânt iă viața religioasă a fiilor săi în toată Biserica, cum aleargă din toate colțurile pământului șiraguri de pelerini, ca să-și dovedească iubirea, alipirea către părintele lor, către urmașul Sf. Petru și să pună sub ochii tuturor univerezalitatea, unitatea, sfințenia și apostolicitatea Bisericii catolice, care singură întrunește notele, de pe cari se poate cunoaște adevărata Biserică a lui Xtos. În anul 1926 serbează aniversarea de 300 de ani ai Propagandei, cu care ocaziune iarăși aleargă atleții credinței, propovăduitorii evangheliei din toate neamurile și sf. Părinte îndeamnă la statornicie, la zel neobosit, arătând, cât este de bogat secerișul ce-i așteaptă și preconisează o nouă direcțiune misionarizmului catolic prin clerul indigen. Deja Africa, — și are episcopii săi îndigeni, China și Japonia tot asemenea.

Din operele săvârșite de Sf. Părinte Piu XI. se desprinde o figură uriașe de mare Pontif, mare Papă, care a adaus o nouă rază la strălucirea Papatului și stoarce admirația lumii întregi pentru

imenza putere morală pe care o constituie Papatul. Toate neamurile și toate guvernele țin să aibă legături cu el, cuvântul lui în marile probleme ce frământă întreaga lume sunt privite ca oracole scoborâte din înălțimi mai mult decât omenești.

Dar ceea ce va constitui cea mai mare glorie a Papei actual este acea neobosită grijă de a întronă pacea adevărată între popoarele sfășiate de cumplitul războiu și de a readuce la adevărata casă părintească pe toți aceia, cari rătăcesc prin țări străine căutându-și fericirea prin sinul atâtor secte și atâtor biserici desbinate. O mișcare a cuprins omenirea, un fenomen, care până acuma nu s'a arătat nici odată așa de pronunțat se poate constata: dorința celor mai alese suflete din toate neamurile după unificarea religioasă. O nostalgie se desprinde din profunziunile cele mai ascunse ale sufletului omenesc, un dor după casa părintească cea adevărată, după delicia mesei părintești, după locul acela, unde curge acel râu de pace. Bisericile, cari s'au rupt dela trupină, sectele, cari au abandonat credința tradițională, se frământă, se agită, ca să găsească adevărul. Sistemele filozofice, cari altădată făceau atâta furoare: raționalismul, materialismul, monismul panteistic, azi își recunosc pe rând falimentul lor: toată omenirea e cuprinsă de o sete imensă, de un dor după o viață spirituală mai elevată. Și aceste simptome sunt de bun augur.

Acest spirit al vremilor l'a înțeles cu multă agerime Sf. Părinte și nu încetează, ca să-l îndrume în singura direcție adevărată. Inapoi la Biserica adevărată a lui Xtos, înapoi cu toții la Biserica catolică! Aceasta este barca, prin care se va mântui neamul omenesc de al doilea potop al rătăcirilor, al greșelilor.

Solicitudinea aceasta trebuie să ne impresioneze în primul rând pe noi, pe români. — Noi românii am primit creștinismul în forma sa romană și până în veacul al IX-lea am stat fără întrerupere sub jurisdicțiunea papilor dela Roma, când pe la sfârșitul acestui veac bulgarii, sub a căror stăpânire politică ajunsesem, ne zmulseră dela sinul Romei, ca să ne arunce în brațele Bizanțului, pentru ca să împărtășim apoi cu ei lungi veacuri de durere și de decadență toate vicisitudinile rătăcirii noastre prin țeri străine, și sub stăpâni streini. Dar cu toate aceste dorul după casa părintească, după leagănul originii și a credinței noastre, Roma, nu s'a stins nici odală în sufletul poporului român. Ioanichie între anii 1197—1207 înfăptuește unirea cu Roma. Moldova se unește cu Roma și în 1370. Jeremia Movilă la 1588 îmbrățișează religia catolică. Actele de unire ale Conciliului din Florența le-a semnat și metropolitul Damian al Moldovei. Mircea cel bătrân a fost cruciat papal. Ștefan cel

mare cere dela Papa indulgențe pentru anul jubilar în zilele lui Pavel II. Mihaile viteazul a fost sprijinit de Clemeți VII. ca să întrunească Țara Rom., Moldova și Ardealul. Iar la 1700 întreg Ardealul, cu excepția românilor din țara Bârsei vre-o 16.000, s'a unit cu Roma, dela care în 1754 s'a desbinat din nou o parte.

Ce arată toate încercările aceste ce se repetă până'n veacul XVIII-lea în fiecare secol? Că aspirațiunile după unirea cu Roma sunt în ritmul tradiției poporului românesc și numai influențe străine au alterat puritatea acestei tradiții, schimbând sentimentele de dor și de simpatie în ură și aversiune.

Să luăm deci și noi parte la bucuria lunei catolice, dând mulțumită Provedinței dzeștii, că după așa lungă rătăcire departe de casa tatălui nostru, ne-a dat să ne întoarcem și să ne îndulcim de binecuvântările mesei lui bogat întinsă pentru noi; căci unirii cu Roma avem să-i mulțumim trezirea conștiinței latinătății, care a rodit însfârșit întregirea neamului, institutul recunoștinței din Blaj, orfelinatul dela Obreja belșugul acestei case părintești o vestesc. Și să aducem omagiul cel mai plăcut părintelui nostru rugându-ne stăruitor pentru unirea tuturor frașilor celor ce rătăcești încă departe de această casă părintească a Bis. catolice. La mulți ani Stăpâne!

Dr GRIGORIE POP,
canonic.

Cetiți Scripturile!

I.

Ce este Sf. Scriptură?

Iată o întrebare, la care foarte puțini creștini vor ști da răspuns adevărat. O seamă de oameni — intelectualii — trecuți prin școlile secundare vor avea poate o noțiune vagă a Sf. Scripturi, socotindu-o un complex de cărți scrise în vremuri vechi de bărbați inspirați de Sf. Spirit, în cari se cuprind unele adevăruri de credință descoperite de Dumnezeu; cei mai mulți însă o socotesc o carte care tratează istoria poporului evreesc (Legea Veche) și viața și faptele Mântuitorului (Legea Nouă). Și unii și alții au ceva frânturi din noțiunea Sf. Scripturi, dar noțiune clară și corectă, ba. Căci ea este mai mult decât istoria poporului evreesc și a vieții și faptelor Mântuitorului, mai mult decât adunarea unor adevăruri de credință descoperite de Dumnezeu. Ea este în întregime și în întregul ei complex (67 de cărți), începând dela cea mai veche carte (Cartea Facerii, scrisă pe la a. 1500 î. d. Hristos) și până la cea din urmă (Apocalipsul = cartea vedeniilor scrisă, pe la 100 d. H.) cuvântul lui Dumnezeu îndreptat către toți oamenii din toate vremurile, care dă răspuns precis la toate întrebările chinuitoare, cari trebuie să și le pună oricine reflectează asupra rostului vieții pământești.

Dumnezeu pe aceasta cale posibilă și chiar necesară a venit în ajutorul oamenilor rătăciți dela calea

adevărului și dela cunoștința Dumnezeului adevărat, și scufundarea în noianul fărâdelegilor și uriciunea idolatriei luminându-i cu lumină de sus pe ei și pe toți oamenii cari se vor părănda pe pământ, despre credința ce au să urmeze, dacă vreau să-și afle rostul în univers și să-și împlinească menirea, la care sunt destinați. Căci mintea omenească cu lumina rațiunii naturale nu a fost în stare să afle adevărurile pretinse cu atâta insistență de firea omenească. Idololatria îmbrățișată chiar și de genii omenirii în materie profană (filozofii elini de pildă) o dovedește aceasta cu prisosință. Aceasta idololatrie este grăitoare dovadă, că mintea omenească pretindea și căuta ființa supremă, care stăpânește peste destinele naturii și a oamenilor. Totodată însă dovedește insuficiența și rușinoasa ei rătăcire. Ce supremă umilire este pentru demnitatea omenească, închinarea înaintea idoloilor: vitelor, șerpilor, șopârlelor, păsărilor, ciopliți din aur, argint, piatră ori lemn, nesimțitori și ei, ca materia din care erau făcuți? „Idolii neamurilor, argint și aur, lucruri de mâni omenești. „Gură au și nu vor grăi, ochi au și nu vor vedea, urechi au și nu vor auzi, pentru că nu este spirit în gura lor“. (Ps. 134) îi batjocorește cu dreptul Scriptura. Și în mod firesc credința greșită despre ființa supranaturală, care stăpânește lumea, s'a resfrânt și asupra vieții morale, cauzând noianul fărâdelegilor negre și scârboase, ca izvorul din care au ieșit. Hoțul se credea sub îngrijirea lui Mercurius, și el hoț, pe curvar îl proteja Venus, și ea desfrănată, iar bețivul aducea jertfa cuvenită lui Bacchus, și el bețiv.

Oare Dumnezeu, văzând halul dureros în care a ajuns omenirea și disperarea și neputințioasa încercare de a se ridica să nu fie venit în ajutorul ei? Oare a putut un Părinte să privească cu nepăsare acest hal, în care au ajuns fiii săi iubiți? Iubirea lui Dumnezeu față de oameni a fost mai mare decât jignirea ce i s'a adus prin păcate. A ales calea cea mai potrivită, pentru că să învețe pe oameni la viața vrednică de ființe raționale. A vorbit către noi luminându-ne, sfătuindu-ne, învățându-ne. Și-a ales anumite persoane, cărora și-a descoperit ființa sa adevărată, voiața sa. Mai pe urmă ne-a vorbit prin Fiul Său, prin care și veacurile le-a făcut. Aceste persoane alese de Dumnezeu apoi au comunicat, cu graiu viu și în scris, cele descoperite lor oamenilor, confirmând adevăratatea celor spuse cu minuni și profeții, aceste peceți supranaturale ale puterii lui Dumnezeu.

Ori precum se spune în Teologie, Dumnezeu a inspirat (comunicat) unor persoane alese adevărurile supranaturale cu scopul, ca să fie comunicate oamenilor. Dumnezeu apoi a trebuit să se îngrijească și de aceea, ca aceste adevăruri să ajungă la cunoștința oamenilor întocmai. Complexul cărților scrise de acești bărbați inspirați se numește Sf. Scriptură. Tot ce se se află în aceste cărți, sunt confirmate de Dumnezeu și întrânsele nimic nu s'a vârf fără voia Lui. Altfel cine ar fi în stare să deosebească în ele ce e dumnezeesc și ce e omeneesc? Cu drept cuvânt se poate deci socoti Scriptura: *cuvântul lui Dumnezeu* redând întru toate gândurile, intențiunile lui Dumnezeu.

Aceasta a fost credința tuturor acelor cari și-au dat osleneala să o cunoască și și-au dat silința să o trateze în consecință. Evreii, către cari a fost îndreptată în rândul întâiu partea Scripturii, numită Legea Veche, au tratat-o cu o supremă venerațiune, care venerațiune în cursul veacurilor n'a scăzut de loc. Dovadă

chiar evenimentele în legătură cu congresul studentesc din Oradea din Decembrie anul trecut. Cu drept cuvânt a putut spune Flaviu Iosif (scriitor Evreu în veacul I. d. H.) că pentru Scriptură oricare Evreu ar pătimi și moarte. Sf. Părinți ai Bisericii se întrec în a accentua acest caracter al Scripturii. Sf. Augustin o numește; *manuscrisul* lui Dumnezeu, Sf. Grigorie cel Mare: *epistola*, pe care Dumnezeu a trimis-o făpturilor sale. Sf. Ioan Gură de Aur o numește *scrisoarea* trimisă prin autori inspirați neamului omeneesc care călătorește departe de patria cerească.

Chiar Scriptura ne arată învederat, că ea este cuvântul lui Dumnezeu. Autorii omenești nu vorbesc în numele lor, ci cu autoritate dumnezească. De aceea fraza atât de des repetată: aceste zice Domnul (nu ei!). Ori precum spune chiar prorocul Isaia: „ceea ce iese din gura mea El (Dumnezeu) le-a poruncit și Spiritul Domnului le-a adunat“. Scriptura poate să-și dovedească caracterul său inspirat, pentru că dacă o socotim numai și ca o lucrare omenească, întrunește toate cerințele critice unui op vrednic de crezământ ajungând întregi la noi și fiind autentice. Aceasta o dovedește cu prisosință studiul teologic numit Studiu Biblic.

Fiind deci Scriptura *cuvântul lui Dumnezeu* în cel mai adevărat înțeles urmează, că într'ânsa însuși Dumnezeu, atotputernicul, pread dreptul, preaințeleptul, judecătorul viilor și al morților ne vorbește. Acel Dumnezeu care a creat universul și care îl ține și-l ocârmuiește prin legile firești și care în chip deosebit poartă grije de noi oamenii, „coroana lucrurilor mânilor sale“. De aici însemnătatea imensurabilă a Sf. Scripturi! Orice intențiuni bune poate nutri și orice sfaturi și îndrumări poate îndrepta un părinte trupesc fiilor săi, acelea în măsură incomparabilă se află în Scriptură, care este *scrisoarea* Părintelui cereesc către desmierdații săi fii. Nu te poți afla în viață într'o situație, în care pentru orientare să nu te poți întoarce cu folos către Scriptură. Ea liniștește, te încurajează, te îndreaptă, te înalță dupăcum ai lipsă. Ori precum spune Origene (scriitor bis, din veacul III). „Iară tu de vei primi cuvântul lui Dumnezeu în toată ziua cu toată devoțiunea, va face ție cuvântul tot ceea ce dorești. Darul cuvântului, dacă te muștră conștiința, te mângăie spunându-ți: Inimă înfrântă și umilită Dumnezeu nu va urgisi. Dacă te veselești pentru o nădejde, îți înmulțește bucuria spunându-ți: Bucurați-vă în Domnul și vă veseliți dreptilor. Dacă ești mândru te îmbânzește spunându-ți: Incetează de a fi mândru și lapadă dela tine indignarea. Dacă ești în suferință, te tămăduiește spunându-ți: Domnul vindecă toate neputințele tale. Dacă ești sărac te încurajează: Domnul scoală dela pământ pe cel lipsit și ridică din gunoiu pe cel sărac“.

Și cu toate acestea, Scriptura care, dupăcum spune Sf. Efrem este: „masa, din care oricine se poate nutri și așternutul în care fiecare își poate dormi somnul spre odihnă“ în zilele noastre este foarte puțin cetită. Unii o atacă și batjocoresc, alții o studiază din punct vedere critic, grosul oamenilor o nesocotește preferind să se nutrească din izvoare de înțelepciune omenească, după vorba prorocului: „M'au părăsit pe mine și și-au săpat loru-și-tântâni moarte“.

Nepăsarea, cu care se tratează Scriptura, *oracolul Spiritului S' (Clemente R.)* azi, când ea este accesibilă tuturor, este puțin explicabilă pentru acei

cari se pretind a fi mai ales intelectuali creștini. Ori doară au ceva scuză intelectualii și cărturarii preste tot? Nu se află în Scriptură sublimitate literară, ori cerințele sociale îi pretind să scriească cu maxime de ale lui Nordau, Wilde ori Carlyle? Scriptura chiar și din punct de vedere literar profan, întrece orice roade ale minții omenești, precum cu dreptul observă Ruffini: Pindaros nu a atins sublimitatea Psalmilor, Omer și Vergiliu nu întrec splendoarea lui Isaia și mai multă mândrie aduce Romei o epistolă a Sf. Pavel, decât toate operele lui Cicero. Iară maximele marilor gânditori nici că se apropie de înțelepciunea Sf. Scripturi. Ce este înțelepciunea

omenească față de înțelepciunea nesfârșită a lui Dumnezeu, a cărei palidă resfrângeră este cea omenească? Lumina opaițului, ori, dacă vă mai place lumina electrică cea mai puternică, care luminează în întuneric, în plină bătaie a razelor soarelui însă abia licărește!

Dar precum dulceața operelor literare profane nu o poate gusta oricine, așa nici dulceața Scripturii. Trebuie minte să o priceapă și inimă smerită să o primească.

Despre însușirile cu cari trebuie să fie înzestrat celce vrea să cetiască cu folos Scripturile, cu altă ocaziune.

Gh. Barna.

EPISCOPUL BARON VASILE ERDELI (Ardeleanu, Erdélyi)

(1843—1862)

de Dr. IACOB RADU, prepozit prelat papal.

(Extras din Istoria Diecezei române-unite a Orăzii-Mari, în lucrare).

(Cont. ⁱⁿ uare).

Prin circularul tipărit, din 1/13 Ianuarie 1859 No. 30 se comunică clerului, cu comentarul și îndrumările de lipsă, dispozițiile mai principale ale Concordatului încheiat între P. S. S. Papa Piu IX și Impăratul Francisc Iosif I.

3. *Vizitațiuni canomice.* Una dintre datorințele cele mai mari ale episcopilor, și tot o dată cel mai eficace mijloc pentru o bună ocârmuire a diecezelor, sunt vizitațiile canonice. Ca un zelos și înțelept arhieru ce era, de acest mijloc s'a folosit și Erdeli în timpul păstoririi sale. Vizitațiile le-a început în anul 1844 în părțile banalice, unde începând cu anul 1836 când s'a făcut unirea în Lugoj, mișcările spre unire au fost tot mai puternice, primind acele un mare avânt chiar prin acele vizite, când: „Primirea Episcopului, entuziasmul și aplicarea poporului bănățean de a îmbrățișa S. Unire, manifestată cu ocaziunea acestei vizitațiuni, au fost un triumf strălucit al bisericii greco-catolice; iar lăfșirea unirei s'a continuat cu acel rezultat, că dela, 1832—1848 numărul parochiilor a crescut dela 2 la 22.“¹⁾

Dar nu numai cu cuvântul, ci și cu fapta s'a arătat ca un adevărat părinte al acelui serman popor, finut în întunec și exploatat fără milă de către clerul sârbesc, căci: Cu aceea ocaziune nu numai a mângăiat pe iubiții săi credincioși cu învățături părintești; ci a plinit defectele, a îndreptat rătăcirile observate și a acoperit liberalmente lipsurile găsite.“

„Nu a fost comună, în carea cu ocaziunea vizitațiunei acesteia să nu fi donat sume însemnate pe seama bisericilor și școalelor locale; nici eră școală poporală, a căreia elevi să nu fi căpătat dela El cărți de școală, de rugăciuni și de alte trebuințe.“

„Numai cu ocaziunea aceasta încă a spesat mai multe mii de florini convenționali.“²⁾

Sub păstorirea lui au trecut la unire parohiile: Nădlac, Semlac, Șimand, Șeitin, Sinteia, Bănlaca (azi filie), Beznea, Ceheiu, Ciocăia, Decănești, Drăgești, Gruilung, (azi filie) Dubricioni și din Nogiorid partea ce rămăsese încă neunită. Iar în Banat: Clopodia, Balinți, Budinți, Ciuchici, Slatina (azi filie), Bogșa română, Igrış, Folea, Chîrlștea, Cârnecea, Lăfșunașu, Ticvaniul mare, Surducul mare, S. Nicolaul mare, Cianaadul sârbesc, Coșteiu mare, Secașu, Vermeș și Jebel, aceste din urmă 19 acum în dieceza Lugojului.

Tot în acel an a vizitat și comuna sa natală Macău și mai multe parohii din comitatul Aradului. Este de însemnat că pe atunci erau în Macău 258 familii declarate române, cu nume curat românești, schimonosite însă după, firea limbei maghiare (de ex. Ardelean-Argyilán) și de sigur că partea cea mai mare vorbeau încă românește. Azi însă un mai știe nime românește.

În Sătmar și prin alte părți ale diecezei, pe unele locuri și de 2—3 ori, a făcut vizitații canonice în anii 1845, 1846, 1855, 1856, 1857 și 1860, spre nespusa bucurie și mângăiere a poporului credincios în multe privințe foarte asuprit și desolat. Despre toate vizitațiile ne-au rămas protocoale și descrieri amănunțite a stări de atunci a parohiilor și o comparație între starea de atunci și cea de acum, care în cadrul acestei lucrări nu incăpe, ar fi foarte interesantă.

Pentru mai buna administrare și control a parohiilor din județul Sătmarului în anul 1856, a mijlocit reînființarea arhidiaconatului părților sătmarene cu sediul în Carării mari, azi vicariat foraneu.

Dar precum s'a spus și mai sus, nu numai cu cuvântul știa să mângăie pe ai săi, fără unde era lipsa mare, îi ajuta și în cele materiale. Prin stăruința și în parte cu ajutorul dânsului s'au zidit în dieceză

1) Sematismul diecezei Lugojului a. 1905, pag. 28.

2) Vencea p. 8.

21 biserici noi și s'au reparat 29, cu totul 50; s'au zidit ori cumpărat 28 și s'au reparat 16, cu totul 44 case parohiale și un număr însemnat de școale și case cantorali.

Venitele preoților din parohiile mai vechi erau sistemisate la 300 fl. dar cei din parohiile neoconverse și din cele 72 treute dela Muncaciu, primeau numai ajutoare cari variau între 45—70 fl. pe an, iar Erdeli în anul 1849 a mijlocit pe seama tuturor, cam 110 la număr, acelaș salar de 300 fl. pe an. Nu si-a uitat nici de clericii mai săraci, căci în anul 1852 a provocat clerul prin circular ca să deie câte 30 cruceri de fiecare sută de floreni din lefa lor, pentru a se procura vestminte pe seama clericilor săraci. ¹⁾ Tot asemenea s'a îngrijit și despre ajutorarea preoților deficienți, a văduvelor și orfanilor de preoți precum se va arăta în istoricul fondurilor respective.

Pentru dreapta conferire a beneficiilor parohiali în 1853 și 1855 a hotărît, că parohiile se vor conferi numai prin concurs, în scris și verbal foarte sever, și a introdus așa numitul examen prosinodal.

Pentru a se putea prevedea bisericile cu cărțile rituale de lipsă, a cerut dela mitropolia din Blaj să i-se comunice lista cărților tipărite și aflătoare de cumpărat acolo și le-a comunicat tuturor preoților îndemnându-i să și-le procure. ²⁾ Cărți literare încă a recomandat prin circulare de multeori. În chip deosebit și foarte călduros a recomandat pentru abonare: „Gazeta Transilvaniei“ din Brașov. ³⁾

4. *Sinodul diecezean din anul 1848.* Vremile tulburi și vijelioase de răscolire și răsvrătire a gândirei și a patimilor omenești, nu lasă neatînși de furtunacile lor aripi, nici pe cele mai pașnice și mai conservative clase de oameni, cum sunt după indeletnicirea și chemarea lor preoții. Căci, după ce nu este omul stăpânul vremilor ci el stă sub căma și greutatea lor, este lucru aproape imposibil, ca cei cari trăiesc în lume, în mijlocul societății omenești, să poată scăpa de sub influența curentelor, cari frământă în vremuri epocale țerile și popoarele.

Așa s'a întâmplat și cu clerul nostru. Ajuns și el în vârtejul revoluției din anii 1848—49, când și adierea vânturilor și freamătul codrului, frate cu Românul, vesteau libertate, egalitate și frățietate, s'a mișcat și cutremurat și el, ca și cuprins de o vraje și mămat de o furtună care îl ducea în mod irezistibil spre țeluri poate neînțelese, tulburi și amăgitoare, dar ușor explicabile atunci, când zuruitul lanțurilor iobăgiei în care moșii și strămoșii lor gemură atâtea veacuri chemau la izbândă și răsbunare chiar și pe apostolii păcii și ai resemnării. Unii dintre preoți, cei mai înflăcărați ori mai năvalnici dela fire, au schimbat crucea cu paloșul și s'au pus în fruntea gloatelor în

clocot ca să răzbune cu lancea și toporul, căci cam aceste erau armelor gloțașilor români atunci, tirănia feudalismului și să făurească o nouă eră a dreptății, de care nici clerul nu prea avusese parte, cu toate decretetele împărătești ce li-o promiteau! Dar nici cei rămași a casă în fruntea turmei timide și buimăcite, nu au stat de tot nemișcați, ci văzând marile schimbări și prefaceri în viața publică, socială și economică, credeau că ar fi sosit timpul ca și în biserică, adecă în partea disciplinară și administrativă cari sunt pasibile de reforme și schimbări, să se introducă un spirit nou, mai liberal și mai democratic.

Văzând dară și corul episcopesc catolic din Ungaria, această mișcare a clerului, iar de altă parte fiind pusă biserica întregă în fața unor grele probleme prin legile votate de către dieta revoluționară ungară, a convocat un sinod național, mai bine zis regnicolar, pe ziua de 24 Septemvrie 1848, ¹⁾ iar pentru pregătirea materialului de discutat acolo, s'a ordonat ținerea de sinoade diecezane, în cari clerul își va putea spune părerile sale cu privire la reformele ce ar fi de introdus în biserică, amăsurat spiritului vremii și a necesităților impuse de acela.

Spre scopul acesta și episcopul Erdeli a convocat prin circularul din 17 Iunie 1848 No. 355 sinod diecezan, cuprinse în 26 puncte, chestiunile pe cari clerul avea să le dezbate în conferințe sau sinoade districtuale și tot o dată să și exprime și alte dorințe ce ar mai avea, și să aleagă prelungă protopopul districtual câte un delegat din sinul lor.

Despre acest sinod a publicat, pe bază de documente autentice, un ineteresant șir de articole ilustrul scriitor bisericesc P. S. S. arhierul Ioan Boroș, prepozitul capitular din Lugoj, în revista: „Cultura Creștină“ din Blaj a. 1922 pag. 82 și urm, la cari ca să nu mai repeșim remitem pe celitor. Observăm însă că în arhivul diecezan, referitor la acel sinod nu am aflat decât procesul verbal sau protocolul sinodului districtual al Fărnașului, pre care l'a avut la mână și P. S. S. I. Boroș, și Protocolul sinodului diecezan ședințele din 29, 30 și 31 August și 1 Septemvrie în limba latină și maghiară, lipsind cel românesc, cum se spune în introducere că a fost luat în trei limbi. Este însă necomplet și ce a rămas, dar hotăririle câte sunt consună cu cele comunicate de P. S. S. Boroș. Se poate că discuțiile să fi fost foarte agitate, după cum se poate deduce din protocolul dela Fărnaș și episcopul va fi disolvat sinodul înainte de a se dezbate toate punctele și fără să-l fi aprobat și ischălit. Insuș episcopul Erdeli în relațiunea ce o a făcut S. Scaun apostolic al Romei despre starea diezezei în anul 1857 spune că sinod diecezan formal până atunci nu s'a ținut, deci pe cel din 1848 nu l'a considerat de sinod adevărat.

(Va urma).

1) A. d. No. 1262—1852.

2) A. d. No. 34—1854.

3) A. d. No. 979—185 și No. 1583—1855.

1) Din cauza evenimentelor urmate nu s'a ținut.

Plinirea vremii (Mesia).

dramă în 6 acte și un prolog

de AUGUSTIN COSMA.

(Continuare).

ACTUL I.

TABLOUL I.

O sală a tronului din palatul lui Irod din Ierusalim, pe vremea nașterii lui Isus Hristos.

Scena I.

Irod.

Irod (Singur pe scenă): Groaznică nație! E cuprinsă de înfrigurarea unei idei nebune, ca de-o lepră sufletească. Mesia! Atâta sânge vărsat n'a putut să spele această idee nebună. Și acum spun că bătrânul Simeon vestește în biserică că trebuie să vină, până el trăește. (*furios*) De s'ar naște numai, că-l fac eu împărat peste cealaltă lume! (*întră Abiron*)

Scena II.

Irod și Abiron.

Irod: Ah, Abiron, te-aștept cu nerăbdare. Ce-ai aflat? Ce sunt caravanele?

Abiron: Sunt trei crai dela răsărit.

Irod (speriat): Cu armată?

Abiron: Nu. N'au numai vre-o trei sute de călăreți, dar nu știu pentruce, tot la patru ore se despart câte doi și pleacă înapoi în direcțiunea de unde vin.

Irod: N'ai aflat ce vreau?

Abiron: Umblă după potcoave de cai morți! Caută pe Mesia.

Irod (urlând): Abiron! Toată lumea a înebunit? Chiamă comandantul oștilor să-i înconjure și să nu rămână din ei, nici cine să ducă veste, celor ce așteaptă vești despre isprava nebunilor.

Abiron (îniștitor și cu umilință): Stăpâne, mă iartă că te contrazic. Omul cuminte nu se luptă cu armele împotriva nebunului. De nebun e bine să te păzești, dar e bine să știi, mai întâiu, cât e de nebun: să-l legi, dacă e de legat, sau să-l lași în știrea Tatălui, dacă e inofensiv. Și apoi, de n'ar fi nebuni, cum ai putea cunoaște pe cei cumiși? Dar sunt și mulți nebuni de ispravă: îi poți întrebuința pentru planurile tale! (*viclean*) adecă, pentru ce să nu caute craii pe împăratul Iidovilor? Nu trebuie să se nască acela chiar în prezența lor!

Irod (cu curiozitate nervoasă): Ce vrei să spui?

Abiron (viclean): Nimic, decât că tu domnești peste Iidovi, tu ești dar împăratul Iidovilor.

Irod (contrariat): Dar Romanii?

Abiron: Romanii sunt departe. Apoi tu le trimiți tributul regulat. Incolo, tu guvernezi provincia cum poți și cum știi. Iar pe craii aceștia, pentru ce să-ți faci dușmani cu armele, nu știi, poate să aibă armată în urma lor, — când poți să-ți faci supuși, robindu-le sufletele lor.

Irod (cu interes crescând): Dar bine, oamenii aceștia vin pe urmele scripturii voastre! Și ei vor în-

treba dela preoți și cărturari tâlcul adevărat al prorocirilor despre Mesia. Crezi tu că vei putea face pe preoți și cărturari, să glăsuiască — după gustul gurii tale?

Abiron (viclean): Intre preoți și preot este deosebire, întocmai ca între cărturar și cărturar. Preoția și cărturăria, pentru unii, e o chemare, un ideal sfânt, pentru alții o slujbă, o pită. Apoi când vrei să ajungi la ceva, răspunde acela pe care-l întrebi, și răspunsul va fi acela care-l dorești!

Irod: Bravo, Abiron! Te voi răsplăti împărătește pentru acest sfat, dacă reușește.

Abiron: Lucrul e ca și făcut! Cu oamenii poți face ce vrei, numai să le știi pipăi pulsul și să nu uiți că oamenii, pe lângă suflet, care la puțini se vede, mai au și trup, adică: nervi, stomac și buzunare. Un guvernator cuminte nu-și bate mult capul cu sufletele. Se mulțumește să stăpânească trupurile. Are pentru aceasta la îndemână mijloace bune pentru toți, aceleași pentru toate timpurile: *teroarea*, pentru nervii celor mulți și slabi, *aurul*, pentru cei guralivi și lacomi și *pământul*, să'nfunde gura celor puțini și tari.

Irod: Bravo, Abiron. Sunt încântat de tine, dar sunt mai încântat de mine. Ce minte împărătească am avut când mi-am ales de sftenic un Iidov, nu un Roman idealist și prost. Voi Iidovii sunteți un popor practic. Iehova al vostru vă e pretin numai vouă Iidovilor; tuturor celorlalte popoare dușman. El vă poruncește vouă, vă pune stavilă libertății voastre, numai în ce privesc relațiile dintre voi; iar, când e vorba de alte popoare, voi îi porunciți lui Iehova și-l întreabinați pe el și Scriptura lui, ca arme împotriva lor.

Du-te și pregătește terenul. Fă-l capabil să primească sămânța, ce avem s'o semănăm și, dacă va rodi, fii sigur că-ți va rodi și ție din belșug.

Abiron (gata de plecare): Mă cunoști stăpâne! Nu sunt nimic altceva, decât economul tău. Or, sdrobesc bulgării, seamăn și plivesc țarina, ca să-ți aducă ție roadă îmbelșugată: puterea și mărirea tronului tău. Dar azi vreau să pun tronului tău un pedestal și mai puternic: făcând să te recunoască de al lor, acei, ce te urăsc ca pe un străin. (*vrea să plece*)

Irod: Stai, Abiron!... In ce privește economisirea ta și secerișul meu, s'o lăsăm treaba încurcată. Eu știu, că prea multe spice, ba snopi și clăi întregi se scutură și pică pe țarina ta, până să între în șurile mele. Aurul cel mult, cu care-ți fii banca din Egipt și turmele ți-au rodit în țarina ta?

Abiron (cu teamă slugarnică): Le-am din mila ta.

Irod: Ți-am dat și eu, ți-ai luat și tu. Să le lăsăm. Nu de asta este vorba! Tu mi-ai dat întotdeauna sftaturile cele mai înțelepte. Dar acum nu te mai înțeleg! Tu ești Iidov!

Abiron (umilit): Sunt, stăpâne!

Irod: Ce-i cu Scriptura? Ce-i cu prorociile voastre? Imi dai tu mie acum un sfat, ori im pregătești o cursă!?

Abiron: Sunt jidov, stăpâne! N'o spun aceasta cu mândrie, nici cu rușine. Nu se poate omul mândri nici rușina de o moștenire. Sunt jidov! Chiar de-ași vrea, n'aș putea să o tăgăduesc: sângele strămoșilor mei curge în vinele mele; ei lucrează și vorbesc prin mine.

La noi Scriptura e sfântă. Noi, jidovii, credem în legea lui Iehova, scrisă de Moise și proroci, dar tălcuirea poruncilor lui Iehova o îndreptăm după felul nostru de a fi. Pentru aceea, mai sfântă decât Thora, dată de Iehova, sunt înaintea noastră, explicările Thorei, făcute de cărturari.

Pentru noi ținta e totul; mijloacele, nu ne stânjesc, când vrem să ajungem la țință; iar ținta e folosul momentan.

Iehova din ceruri și-a cunoscut bine poporul său, când i-a dat legea între tunete și fulgere, iar poporul îi ține poruncile, până-l orbesc fulgerele și-l isbesc trăznete. I-a scos din robia Eghiptenilor ca să-i ducă în țara fericirii, în Canaan. Dar Canaanul eră departe, iar oalele cu carne ale Eghiptenilor își răspândiau mirosul lor gădilitor în urma celor, ce se depărtau cu nasul întors spre ele: și ei s'au răsvrătit împotriva lui Moise, că i-a luat de lângă oale. Iar când le-a fost sete, a trebuit ca Moise, — îndată — să le scoată cu puterea Celui Preaînalt, apă din stâncă. Ei n'aveau răbdare să caute izvoare prin oazele pustiei. Apoi când Moise s'a suit pe muntele Sinai, ca să aducă poruncile lui Iehova, n'au avut răbdare să-l aștepte. Insuși fratele său Aaron le-a făcut vițel de aur și i-s'au închinat ca unui Dumnezeu. Iehova eră departe, — sus pe munte și li-se arătase ca un nor de foc, iar vițelul eră aproape și eră de aur.

Intrucât privește cursa, ce-o amintești, să fii liniștit. Și între noi sunt oameni, numește-i tu idealști sau nebuni; eu le zic proști și dușmani inconstienți ai Jidovimii, cari vreau să răstoarne domnia ta; cari așteaptă pe Mesia, ca pe un împărat atotputernic, care-i va face pe Jidovi domni în țara lor. Dar istoria ne arată că noi, între noi, ne certăm și ne batem ca orbii. Fiul vrea să ia puterea dela tatăl și dacă-i reușește, i-se iartă păcatul. Succesul momentan și folosul e legea noastră sfântă, față de care, tendința, de a ne câștiga independența politică, e piatră, care aruncată, cade în capul nostru. Ne arată mai ales istoria că Iosif a fost dus ca rob în Egipt și robul a devenit domnul Egiptului: stăpânul grânelor Eghiptenilor! Suntem popor hărăzit să fim robi.

(umilit slugarnic): Stăpâne, te rog să ai încredere în mine. Eu te slujesc cu toată firea mea: cum m'ași sluji pe mine însumi.

Irod: Dute! *(Abiron pleacă umilit)*

Scena III.

Irod.

Irod: Robul Iosif a devenit stăpânul grânelor Eghiptenilor, dar fraților săi, ce veneau să cumpere grâu, le puneă pe fundul sacilor, cu grâul și prețul grâului. *(privind în partea pe unde a ieșit Abiron)* Sunteți popor hărăzit să fiți robi, — dar robul e stăpân și stăpânul servitor. Nu tu îplinești porunca mea, ci eu fac ce vrei tu. Abiron, Abiron! Fără de tine nu pot să fac nimic.

(CORTINA).

(Va urma).

Se poate vindeca boala de plămâni?

Chestiunea aceasta de cea mai mare importanță interesează pe toți, cari suferă de **astmă, tuberculoză de plămâni și laringe, offică, cathar de plămâni (Apicitis), tuse sau răgușeală cronică, bronchită** etc. și nu au fost vindecați până acum. Toți acești bolnavi primesc dela noi **absolut gratis o carte ilustrată** din pana D-lui Dr. med. GUTTMANN, fost medic-șef la sanatoriul Finsen cu următorul cuprins: „Se poate vindeca boala de plămâni?” Spre a da ocaziune bolnavilor a se lămuri despre felul suferințelor lor, ne-am hotărât a trimite oricui cartea susnumită fără orice spese în folosul tuturor.

Trimiteți o carte poștală cu exactă adresă:

PUHLMANN et Co., BERLIN 821.
MÜGELSTRASSE 25-25a.

CRONICI

Protestul Gherlenilor în contra proiectului legii cultelor. În Gherla s'a înființat la 14 Febr. c. un „Comitet central pentru combaterea proiectului regimului cultelor”, care are de scop să organizeze în grabă o mare mișcare de protest în întreaga dieceză a Cherlei împotriva Legii cultelor proiectată de D-l ministru Lapedatu, proiect care are vădita intențiune de a slăbi ori chiar a desființa biserica gr. cat. română și cuprinde și dispoziții contrare dreptului nostru canonic. De aceea trebuie să luptăm până la ultima suflare și cu extrema energie împotriva acestui proiect cu adevărat bizantin. Frații Gherleni au meritul de-a fi pornit lupta deschis împotriva lui. La noi cine va organiza această luptă?

— *Duminecă în 12 Februarie s'a serbat la catedrala noastră aniversarul al 6-lea al încoronării Papii. Liturgia a săvârșit-o Il. prepozit și prelat papal Dr. Iacob Radu. A cântat corul prof. Hubic cu orhestră. La sfârșit a fost Tedeu și s'a cântat imnul papal.*

— **Predici la Catedrală:** 19 Febr. Rvs. *Ilie Stan*, canonic; 26: Il. Dr. *Iacob Radu*.

— **Concerte religioase.** Corul catedralei de sub dirijarea măiestru *Hubic* va ținea în fiecare Duminică d. m. la ora 5, începând cu 19 Febr. până la Paști, concerte religioase în catedrala română unită. Cine dorește să se edifice în cursul marelui post e invitat cu toată căldura la aceste audiții muzicale. Audițiile vor fi împreunate și cu o mică exortă. Oferte benevole pentru cor se primesc cu mulțumită.

— **Enciclica „Mortalium animos“ și presa engleză.** Ziarul „Morning Post“ scrie: „Din partea noastră recunoaștem ce are de spus *Piu* al XI-lea; o învățătură clară, fără echivocuri și disciplină, la care biserica romano-catolică a învățat pe supușii săi, ba chiar lumea întreagă. Prin noua enciclică credincioșii sunt preveniți de schimbările în cele ale credinței. Biserica romană a combătut ca pe un trădător acceptarea opiniilor deosebite în cele ale credinței.

E imposibilă o societate creștină, unde fiecare e liber să creadă ceace i-se pare mai convenient, în ce privește credința.

Unica posibilitate pentru unirea bisericilor, va fi atunci, când toți desinenții se vor reîntoarce la sînul bisericii romane. Ziarul „Leeds Mercury“ scrie: „Biserica romană se consideră, ca totdeauna, singura explicatoare a învățăturii d-zești“.

— **Culte în Jugoslavia.** În Jugoslavia cei mai numeroși sunt: ortodocșii 5.602.327; catolici sunt, 4.776.751; musulmani 216.847; izraeliți 64.159; vechii-catolici sunt 41.400. Sumele acordate din bugetul țării pentru necesitățile cultelor corespund cotei personale de 10 dinari pentru ortodocși, 7 pentru catolici, 14 pentru musulmani, 7 pentru protestanți, 18 pentru izraeliți, 11 pentru vechii-catolici.

— **Păstorul cel bun.** În parohia *Ancizer*, din Franța, s'a împlinit parabola păstorului cel bun, care viața și-a dat pentru turma sa. Parohia *Ancizer* era administrată de Păr. *Petit* dela o distanță de 5 Klm în zilele trecute, pe frigul cel nemilos, s'a dus în *Ancizer* pentru cate heză și celebrarea Sf. Liturghii; ajuns, fața i-se învineși, când voia să înceapă; copiii cari erau acolo au strigat după ajutor, dar orice ajutor era prea târziu. Era mort; a căzut victimă spiritului de jertfă pentru mântuirea sufletelor.

— **Vindecare miraculoasă la Lourdes.** *Fericitul*, care s'a învrednicit de ajutorul *P. C. V. Maria* este copilul de 7 ani *Enric Mieuzet*, vindecat în mod minunat de o grea entercolită specifică. Azi copilul e complet sănătos, vioi, mănă și să desvoaltă în mod normal, după cum constată medicii.

— **Exerciții spirituale pentru surdo-muți.** În *Cincinnati*, un părinte redemptorist, cu ajutorul mamei, a ținut exerciții spirituale pentru surdo-muți.

— **La ce duce moda nerușinoasă și dansurile destrăbălate.** În *New York*, la congresul „*Wisconsin Tuberculosis Association*“, *Dr. Dearholt* a declarat, că tuberculoza între femei este a se atribui hainelor ușoare și scurte, impuse de moda actuală. *Dr. John Smith*, a adaus, că ravagiile tuberculozei, pe lângă modă, sunt a se atribui și dansului, documen-

tând afirmația sa cu cifre. În 1927 în Statele-Unite au murit în tuberculoză cu 19% mai multe femei ca bărbați. — E și preafiresc ca păcatul să-și aibă răsplata sa.

— **Loteria pentru biserica din Turnu-Severin.** *Preaven. Ord.* diecezan spre convenită orientare comunică cu No. 2862/928, că tragerea loteriei aranjate în favorul bisericii din *Turnu Severin* s'a amânat pe ziua de 1 *Martie* crt. *Preoții*, cari au primit lozuri, costul celor plasate să-l trimită de urgență direct comunității bisericești romano-catolice din *Turnu-Severin* dimpreună cu eventualele lozuri nevândute.

BIBLIOGRAFIE

— *Catalogul presei din România.* Am primit la redacție a IV-a ediție (pe anul 1928) din *Ed. „Catalogul presei din România“* apărut în editura agenției de Publicitate „*Rudolf Mosse*“ S. A. din *București*. Lucrarea își menține același caracter de prețioasă călăuză a celor ce au nevoie de propana da prin presă *Catalogul* dând indicații complet revizuite, asupra tendințelor, tarifulor, dimensiunilor, etc. a vre-o 600 ziare și reviste din țară. În vremurile aceste de criză, când reclama comercială este un ajutor atât de sigur. *Catalogul Presei din România* pune tutror la îndemână orientări perfecte în direcție publicității prin presă. Firmele comerciale și industriale importante, obțin gratuit „*Catalogul presei din România*“ dela editură: Agenția de publicitate „*Rudolf Rosse*“ Soc Anon. *București*, Calea Victoriei 31.

— *Meditații de Vercruyssel* — *Dr. Nicolescu*, 2 volume 300 Lei. Editura Reuniunii de misiuni *Lugoj*.

— *Apărarea creștinismului prin Unirea Bisericilor*, de *Franco* — *Dr. V. Bojor*: 140 Lei.

— *Viața marelui episcop mecenat Mihail Pavel* de *Ion Georgescu* 25 Lei ex. Editura Societății de lectură „*Sf Ioan Gură de Aur*“.

Toate la Seminarul teologic gr. cat. *Oradea*.

POȘTA REDACȚIEI ȘI ADM

— *Dr. L. Vad.* Va veni în nr. viitor.

— „*Unirea*“ *Blaj*. Suntem satisfăcuți, că v'au convenit concluziile noastre din articolul: *Legea cultelor*. Nu putem însă regreta deajuns greșala în care ați căzut, cu voia ori fără voia nu putem ști, când dureroasa constatare ce o făceam: că admis odată în Constituția țării fatalul termen de „*dominant*“, în mod firesc toate legile, — cari nu sunt altceva decât emanarea principiilor depuse în Constituție — vor fi făcute în favorul acelei biserici „*dominante*“, — ați privit-o drept „*teză*“ susținută de noi. Nici prin minte nu ne-a trecut să riscăm măcar astfel de, afirmațiuni. Reprobând noi cu indignare trecerea termenului de „*dominant*“ în Constituția țării, azi, în lumea egalei îndreptăți și a liberei cugetări, tot cu aceeași indignare reprobăm și încercarea unor miniștrii prea plecați a primi sugestiuni dela singurii tulburători ai ordinii religioase și sociale și, în urmare, singurii împiedecători ai adevăratei consolidări sufleteste a acestui neam, de-a făuri legile țării în favorul unei confesiuni, fie și dominante, — cu vădltă tendință proselitistă și intențiune de-a sîrca altei biserici, cum este și actualul proiect de lege al d-lui *Lapedat*. V'ați prea grăbit deci cu sentința, „*că am fi dezertat dela datorie*“. — Ce privește legătura între cele scrise de noi la partea neoficială cu vederile oficialității eparhiei noastre de *Oradea*, Vă putem asigura, că între aceste două nu există nici o legătură, reprezentând ideile depuse la acea parte păreri și convingerile personale ale acelor cari o scriu, inspirați numai de propriile lor vederi și de propria lor dragoste de biserică și de neam. De a dreptul uluși ne lasă însă avertismentul *Dv*: „*Vă rugăm foarte mult ca pe viitor să participați la luptele bisericii noastre cu mai multă respectare (!) a cuvântului (!) celor ce conduc (!) aceste lupte*“ ??? Nu înțelegem nimic. Vă referiți și la alte cazuri, ori numai la cel prezent rău înțeles de *Dvs*.? Credem că ne veți lămuri, în ce am păcătuit. — Cât privește apoi socotelile oamenilor și socotelile lui *D-zeu*, dați-ne voie să credem în intervenția *Providinței* divine în toate lucrurile din lumea aceasta, chiar și în cele protivnice nouă, singura mângâiere ce ne mai rămâne, când, în bitul tuturor sforțărilor noastre, ne vedem biruși de rău. Cu dragoste frățească: „*VESTITORUL*“.

